

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

תורה – שמות פרק כח

(ט) וְלִקְחֵתָּ אֶת שְׁתֵּי אַבְנֵי שֹהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט) וְלִקְחֵתָּ אֶת שְׁתֵּי אַבְנֵי שֹהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט) וְתִסַּב יַת תְּרִמִּין אַבְנֵי בֹרְלָא וְתַגְלוּף עֲלֵיהֶן שְׁמֵהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(י) שְׁשֵׁה מִשְׁמֹתֶם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֵת שְׁמוֹת הַשְּׁשֵׁה הַנּוֹתְרִים עַל הָאֶבֶן הַשְּׁנִית פְּתוּלְדָתֶם: (י) שְׁשֵׁה מִשְׁמֹתֶם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֵת שְׁמוֹת הַשְּׁשֵׁה הַנּוֹתְרִים עַל הָאֶבֶן הַשְּׁנִית פְּתוּלְדָתֶם: (י) שְׁתָּא מִשְׁמֵהֶתְהוֹן עַל אַבְנָא הָרָא וְיַת שְׁמֵהַת שְׁתָּא דְאֶשְׁתְּאָרוּ עַל אַבְנָא תְּנִיגָתָא פְּתוּלְדָתְהוֹן:

(יא) מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן פְּתוּחֵי חֹתֶם תִּפְתַּח אֶת שְׁתֵּי הָאֶבְנִים עַל שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסִּבַּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (יא) מַעֲשֵׂה חֲרָשׁ אֶבֶן פְּתוּחֵי חֹתֶם תִּפְתַּח אֶת שְׁתֵּי הָאֶבְנִים עַל שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִסִּבַּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה אֹתָם: (יא) עוּבְד אָמוּ אַבּוּ טְבָא פְּתַב מִפְּרָשׁ כַּגְלָף דְּעֻקָּא תַּגְלוּף יַת תְּרִמִּין אַבְנֵיָא עַל שְׁמֵהַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁקַעוּ מִרְמִצּוֹ דְּדָהָב תַּעֲבַד יְתְהוֹן:

(יב) וְשִׁמְתָּ אֶת שְׁתֵּי הָאֶבְנִים עַל כְּתֹפֶת הָאֶפֶד אַבְנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹתֶם לְפָנָי יְהוָה עַל שְׁתֵּי הָאֶבְנִים עַל כְּתֹפֶת הָאֶפֶד אַבְנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹתֶם לְפָנָי יְהוָה עַל שְׁתֵּי כְּתֹפֵיו לְזָכָרֹן: (יב) וְשִׁמְתָּ אֶת שְׁתֵּי הָאֶבְנִים עַל כְּתֹפֶת הָאֶפֶד אַבְנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹתֶם לְפָנָי יְהוָה עַל שְׁתֵּי כְּתֹפֵיו לְזָכָרֹן: (יב) וְתִשׁוּי יַת תְּרִמִּין אַבְנֵיָא עַל כְּתֹפֵי אֶפֶדָא אַבְנֵי דְכַרְנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשׁוּל אֶהְרֹן יַת שְׁמֵהֶתְהוֹן קָדָם יי עַל תְּרִין כְּתֹפֵהוּי לְדְכַרְנָא:

(יג) וְעִשִׂיתָ מִשְׁבְּצַת זָהָב: (יג) וְעִשִׂיתָ מִשְׁבְּצַת זָהָב: (יג) וְתַעֲבַד מִרְמִצּוֹ דְּדָהָב:

רש"י

אגרות כתב ניכר ומפורס: על שמות – כמו בשמות: מסכת משצלות – מוקפות האבנים במשצלות זהב שעושה מושב האבן צהב כמין גומא למדת האבן ומשקעה במשצלות נמאלת המשצלת סובבת את האבן סביב ומחצר המשצלות ככתפות האפוד: (יב) לזכרון – שיהא רואה הקד"ה השצטים כתובים לפניו ויזכור לדקתם: (יג) ועשית משצלות – מיעוט משצלות שחיים ולא פי' לך עתה בפרשה זו אלא מקאת לרכן ובפרשת החושן גומר לך פירושו:

(י) כחולדותם – כסדר שגולדו ראובן שמעון לוי יהודה דן ונפתלי על האחת ועל השניה גד אשר יששכר זבולן יוסף ובנימין מלך שכן הוא כתוב במקום תולדתו כ"ה אותיות בכל אחת ואחת:

(יא) מעשה חרש אבן – מעשה אומן של אבנים. חרש זה דבוק הוא לתיבה שלאחריו ולפיכך הוא נקוד פתח בסופו וכן (ישעיה מד) חרש עמים נטוה קו חרש של עמים וכן (שם יב) חרש ברזל מעלד כל אלה דבוקים ופתוחים: פתוחי חותם – כחגומו כתב מפרש כגלף לעזקא חרוטות האותיות בתוכן כמו שחורלזין חותמי טבעות שהם לחתום

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

נביא – יחזקאל פרק מג' כ'–כד'

(כ) וְלִקְחַתָּ מִדְּמוֹ וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֵל אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֶזְרָה וְאֵל הַגְּבוּל סָבִיב וְחֹטְאֵת אוֹתוֹ וְכִפַּרְתָּהוּ: (כ) וְתִסַּב מִדְּמִיָּה וְתִתֵּן עַל אַרְבַּע קַרְנֹתֶיהָ וְעַל אַרְבַּע זוֹיֹת מִסְמַתָּא וְעַל תְּחוּמָּה סָחוּר וְתִרְכִי יִתִּיָּה וְתִכְפֹּר עֲלוּהֵי:

(כא) וְלִקְחַתָּ אֶת הַפֶּר הַחֹטְאֵת וְשִׂרְפוֹ בְּמִפְקַד הַבַּיִת מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ: (כא) וְתִסַּב יֵת תּוֹרָא דְחֹטְאֵתָא וְיוֹקְדִינְיָה בְּאַתֵּר דְּחֹזֵי לְבֵיתָא מִבְּרָא לְמִקְדָּשׁ:

(כב) וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי תִקְרִיב שְׁעִיר עִזִּים תְּמִים לְחֹטְאֵת וְחֹטְאוֹ אֶת הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר חֹטְאוֹ בְּפֶר: (כב) וּבַיּוֹמָא תִנְיָנָא תִקְרִיב צִפִּיר בֵּר עִזֵּי שְׁלִיָּם לְחֹטְאֵתָא וְתִרְכִי יֵת מִדְּבַחָא כַּמָּא דְרִכִּיָּאוּ בְּתוֹרָא:

(כג) בְּכַלּוֹתָךְ מִחֹטְאֵת תִּקְרִיב פֶּר בֶּן בָּקָר תְּמִים וְאֵיל מִן הַצֹּאן תְּמִים: (כג) בְּשִׁיעִיזוֹתְךָ מִלְּדַכָּאָה תִקְרִיב תוֹר בֵּר תוֹרֵי שְׁלִיָּם וְדַכְר מִן עֵנָא שְׁלִיָּם:

(כד) וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַפְּהָגִים עֲלֵיהֶם מִלַּח וְהִעֲלֹו אוֹתָם עֹלָה לְיְהוָה: (כד) וְתִקְרַבִּינוּן קֶדֶם יֵי וְיִתְנֹון כַּהֲנִיָּא עֲלֵיהֶון מִלְּחָא וְיִסְקֹון יִתְהוֹן עֲלֵתָא קֶדֶם יֵי:

רש"י

(כ) על ארבע קרנותיו – של מזבח. פנות העזרה – גג המזבח. וכפרתהו – תקנה אותו מדרך חול שבו להכניסו בקדוש' להיותו ראוי לכפר עליו מזה ולהלן:

(כא) כחל' במפקד הבית – ת"י באתר דחזי לביתא כלומ' במקום קדוש ולשון במפקד הבית מקום שהבית כלה כמו (במדבר לה) לא נפקד ממנו איש והוא פר המלואים כדרך שעשו

(כב) במשכן ונשרף אותו פר ולא נאכל וכן לרשו בנותינו זמנחו' מלואים הקריבו זימי עזרא כדרך שהקריבו זימי משה:

(כג) תקריב שעיר עזים – זה לא היה זמסכן ובמלואים של לעתיד לבא כך הם על פי הדבור:

(כד) מחטא – מלטהר:

כתובים – משלי יח' ד'–ח'

(ד) מִיָּם עֲמָקִים דְּבָרֵי פִי אִישׁ נַחַל נִבֵּעַ מִקּוֹר חֲכָמָה: (ד) מִיָּא עֲמִיקֵי פוּמִיָּה דְּגִבְרָא נַחֲלָא דְנַבִּיעַ מִבּוּעַ דְּחַכְמָתָא:

(ה) שִׂאת פְּנֵי רִשָּׁע לֹא טוֹב לְהִטּוֹת צְדִיק בְּמִשְׁפָּט: (ה) לְמַסַּב אִפִּי לְרִשְׁיָעָא לֹא שְׁפִיר אִף לֹא לְמַצְלֵי דִינָא לְעִדִיקָא:

(ו) שִׁפְתֵי כֶסֶל יִבְאוּ בָרִיב וּפְיוֹ לְמַהֲלָמוֹת יִקְרָא: (ו) סְפוּתִיָּה דְסַכְלָא מִיִּתֵּן לִיָּה לְדִינָא וּפוּמִיָּה מִסְטִי לִיָּה לְחֵרְתָא:

(ז) פִּי כֶסֶל מִחֲתָה לוֹ וּשְׁפָתָיו מוֹקֵשׁ נִפְשׁוֹ: (ז) פוּמִיָּה דְסַכְלָא שְׁצִיָּא הוּא לִיָּה וּשְׁפוּתִיָּה פַחָא אַנּוּן לְנַפְשִׁיָּה:

(ח) דְּבָרֵי נִרְגָן בְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם יִרְדּוּ חֲדָרֵי בָטָן: (ח) מְלוּזֵי דְשִׁגּוּשָׁא מוֹרְכָנֵן לִיָּה וּמִחֲתָן לִיָּה לְעוֹמֵק דְשִׁיּוּל:

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

רש"י

לחייב' בעולם הזה ונפרעין מהן בחייהן לעולם הבא, ולפי פשוטו כמשמעו:
(ו) שפתי כסיל יבואו בריב – כל דבריו באים בלשון תגרה. ופיו למהלומות יקרא – קורא ליסורין להביאם עליו:
(ח) דברי נרגז כמתלהמים – מהלומות:

(ז) דברי פי איש – כל איש שבמקרא לשון גבור גדול בגבורה הוא. מקור חכמה – כנחל נובע וכמים עמוקים:
(ה) שאת פני רשע לא טוב – כאש' פירשו רבותינו לא טוב להם לרשעים שנושאים להם פנים בעה"ז ונפרעין מהן לכה"ב. טוב וגו' – טוב להם ללדיקים שמכריעין להם כף מאזני

משנה – כתובות פרק ד'

(א) נערה שנתפתתה, בשתה ופגמה וקנסה של אביה, והצער בתפוסה. עמדה בדין עד שלא מת האב, הרי הן של אב. מת האב, הרי הן של אחיו. לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב, הרי הן של עצמה. עמדה בדין עד שלא בגרה, הרי הן של אב. מת האב, הרי הן של אחיו. לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה, הרי הן של עצמה. רבי שמעון אומר, אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב, הרי הן של עצמה. מעשה ידיה ומציאתה, אף על פי שלא גבתה. מת האב, הרי הן של אחיו:

מעשה ידיה – שעשה בחיי אביה, אף על פי שלא גבתה, כגון שכר פעולה: ומציאתה – בגמרא פריך, מציאתה ממאן גביא. ומשני, הכי קאמר, מעשה ידיה כמציאתה מה מציאתה בחיי האב לאחר מיתת האב לעצמה, כלומר שאין האחים זוכים במה שמאלה הבת לאחר מיתת האב, כך מעשה ידיה בחיי האב לאחר, וזכו בהן האחים אף על פי שלא גבתה שכר פעולתה. אבל מעשה ידיה שלאחר מיתת האב לעצמה, ואין לאחין זכות במעשי ידי הבת שעושה לאחר מיתת האב:

רע"ב – (א) נערה. והלער בתפוסה – והלער נמי לאביה בלנוסה: מת האב – משעמדה בדין בנערותה, בין בגרה קודם מיתה בין לא בגרה, הרי הן של אחיו, דכיון דעמדה בדין זכה בהן אב: לא הספיקה לעמוד בדין וכו' – כיון דלא עמד בדין לאו ממון הוא להורישו לבניו: רבי שמעון אומר – רע"פ שעמד בדין לא הוא ממון לאב להורישו לבניו עד דמטוי לידיה, דכתיב (דברים כ"ב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף, לא זכתה תורה לאב לא משעת נתינה. ואין הלכה כרבי שמעון:

(ב) המאירס את בתו, וגרשה, ארסה ונתארמלה, בתבתה שלו. השיאה וגרשה, השיאה ונתארמלה, בתבתה שלה. רבי יהודה אומר, הראשונה של אב. אמרו לו, משהשיאה, אין לאביה רשות בה:

והראשונה נכתבה בעודה בראשית האב תיהוי לאב: הראשונה של אב – דקסבר ר' יהודה בטר כתיבה אזלינו, והואיל וכתובה ראשונה נכתבה לפי הנשואין בעוד שהבת בראשית האב, הואיל לאב. ואין הלכה כר' יהודה:

רע"ב – (ב) כתובתה של אב – כתובתה שהיא גובה משני אירוסין הללו. וקסבר יש כתובה לארוסה. וזימי נערות וקטנות קאמר: כתובתה שלה – דמשהשיאה פקע רשותו, ובתר גוביינא אזלינו, וגוביינא בטר הכי הוא. ולא אזלינו בטר כתיבה לומר הואיל

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

(ג) הגיורת שנתגיירה בתה עמה, וזנתה, הרי זו בחנק. אין לה לא פתח בית האב, ולא מאה סלע. היתה הורתה שלא בקדשה ולדתה בקדשה, הרי זו בסקילה. אין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע. היתה הורתה ולדתה בקדשה, הרי היא כבת ישראל לכל דבר. יש לה אב ואין לה פתח בית האב, יש לה פתח בית האב ואין לה אב, הרי זו בסקילה. לא נאמר פתח בית אביה, אלא למצוה:

ולדתה בקדשה הרי זו בסקילה – דאמר קרא (סס) וסקלוה באבנים ומתה, שאין כריך לומר ומתה אלא לרבות הורתה שלא בקדשה. ומיהו לקנס לא מרצין לה, ולמיתה תרצית ולא לקנס: יש לה אב – בישראלית קמיירי: ואין לה פתח בית אב – כגון שאין לאב בית:

רע"ב – (ג) וזנתה – מן האיכוסין והיא נערה: הרי זו בחנק – ואפילו נתגיירה פחותה מבת ג' שנים דבחזקת בתולה היא. לכו כתיבא סקילה נערה מאורסה בבת ישראל כתיב, דכתיב (דברים כ"ג) כי עשתה נבלה בישראל: ולא מאה סלע – אם נמלא הבעל שקרו. דכולה פרשה בישראל כתיבא:

(ד) האב זכאי בבתו בקדושיה בפסך ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה. ומקבל נשאת, יתר עליו הבעל שאוכל פרות ובקבורתה. רבי יהודה אומר, אפלו עני ומקוננת:

אף בת מעשה ידיה לאביה: ובהפרת נדריה – דכתיב (במדבר ל) בנעוריה בית אביה: ומקבל גיטה – דכתיב (דברים כ"ד) וילאה והיתה, אהקש יילאה להויה, כסם שהאב מקבל קדושיה בקטנותה ונערותה, כך מקבל גיטה: ואינו אוכל פירות בחייה – אם נפלו לה קרקעות מבית אבי אמה, אין אביה אוכל פירותיהן בחייה, אלא"כ מתה והוא יורשה: יתר עליו הבעל – שהוא זוכה בכל השנויים למעלה שהאב זכאי בבתו, ואוכל פירות הנכסים שנפלו לה בירושה משנישאת לו: ובפרקונה – אם נשאת חייב לפדותה: בקבורתה – שחכמים תקנו קבורתה תחת ירושתה שהוא יורשה אם מתה: משני חלילים – להספד:

רע"ב – (ד) האב זכאי בבתו – בקטנותה ובנערותה: בקדושיה בכסף – שכסף קדושיה שלו, דכתיב באמה העבירה (שמות כ"א) וילאה חנם אין כסף, ודרשין, אין כסף לאדון זה, כלומר לאדון שקנאה שילאה מאתו חנם בסימני נערות, אבל יש כסף לאדון אחר, ומנו אב, שכסף קדושיה שלו אפילו כשהיא נערה עד שתבגר: בשטר וביאה – שמקבל שטר קדושין עליה ומוסרה לביאה לשם קדושין למי שיראה, דכתיב והיתה, אהקוש הויות להדדי, מה כסף שהוא אחד מן ההויות, ברשות אביה, אף קדושי שטר וביאה ברשות אביה: במליאתה – משום אביה: ובמעשה ידיה – דכתיב (שמות כ"א) וכי ימכור איש את בתו לאמה, מה אמה מעשה ידיה לרבה

(ה) לעולם היא ברשות האב, עד שתבגור [לרשות הבעל לנשואין]. מסר האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל. הלא האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, הרי היא ברשות האב. מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל:

בחרומה, ואפילו הגיע הזמן שקבעו לנשואין ולא נישאת שהבעל חייב במזונותיה אינה

רע"ב – (ה) לעולם היא ברשות האב – אם בת ישראל מאורסת לכהן היא אינה אוכלת

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

- אוכלת בתרומה: עד שתכנס לחופה – לָסַם
נישואין, שתהא מסורה לרשות הבעל: מסרו
- (ו) הָאֵב אֵינּוּ חֵיב בְּמִזְוֹנוֹת בֵּתוֹ. זֶה מִדְּרַשׁ דְּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לִפְנֵי
חֲכָמִים בְּפָרֶם בִּיבְנָה, הַבְּנִים יִירְשׁוּ וְהַבְּנוֹת יִזְוֹנוּ, מִהַ הַבְּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין
אֶלְא לְאַחַר מִיתַת הָאֵב, אַף הַבְּנוֹת אֵינָן נִזְוֹנוֹת אֶלְא לְאַחַר מִיתַת אַבִּיהֶן:
- זכרים בין נקבות. ודוקא שהבנים קטנים, אבל
קטני קטנים והם הפחותים מבני שש, ב"ד
כופין את האב ומוציאים מידו בעל כרחו כדי
לפרנס בניו שהם קטני קטנים, אחד זכרים
ואחד נקבות: **בכרם** – על שם שהיו יושבים
שורות שורות ככרם: **הבנים** יירשו והבנות
יזונו – מתנאי כתובה, שהבנים זכרים ירשו
כתובת אמן והבנות נקבות יזונו מנכסיו: מה
הבנים – זכרים: אין יורשין – כתובת אמן
אלא לאחר מיתת אביהן: כך הבנות אינן
נזונות – מנכסי האב מכח תנאי כתובה אללא
לאחר מיתת אביהן:
- (ז) לֹא כָּתַב לָהּ בְּתֻבָּהּ, בְּתוּלָהּ גּוֹבֵה מְאֹתִים, וְאֶלְמָנָה מְנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
תְּנַאי בֵּית דִּין. כָּתַב לָהּ שְׂדֵה שְׂדֵה מְנָה תַּחַת מְאֹתִים זֹזוּ וְלֹא כָּתַב לָהּ כָּל
נְכָסִים דְּאֵית לִי אַחֲרָאִין לְכַתְּבָתִּיהּ, חֵיב, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין:
- יכול למימר אין ליד אללא שדה הכתובה ליד
בכתובתך:
- (ח) לֹא כָּתַב לָהּ אִם תִּשְׁתַּבְּאִי אֶפְרָקִינִי וְאוֹתְבִינִי לִי לְאַנְתּוֹ, וּבִבְתֻבָּתָהּ
אֶחְדָּרְנִיהּ לְמַדְיָנִיתִיהּ, חֵיב, שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין:
- למדינתך. וחייב לתת לה כתובתה. ואע"פ
שבעל כרחו צריך לגרשה:
- (ט) גִּשְׁבִּית, חֵיב לְפַדּוּתָהּ. וְאִם אָמַר הָרִי גִטָּה וּכְתַבְתָּהּ, תִּפְדֶּה אֶת עֵצְמָהּ,
אֵינּוּ רִשְׁאִי. לְקַתָּהּ, חֵיב לְרַפְאוּתָהּ. אָמַר הָרִי גִטָּה וּכְתַבְתָּהּ, תִּרְפֵּא אֶת
עֵצְמָהּ, רִשְׁאִי:
- רע"ב – (ט) אינו רשאי – שכבר נתחייב
בפרקונה משנסבית: חייב לרפאותה –
- (י) לֹא כָּתַב לָהּ, בְּגִין דְּכָרִין דִּיהוּוֹן לִיכִי מִנְאִי אֵינָן יִרְתּוּן פְּסַף בְּתַבְתִּיהּ יִתֵּר
עַל חוּלְקִיהוֹן דְּעַם אַחִיהוֹן, חֵיב שֶׁהוּא תְּנַאי בֵּית דִּין:
- מינה, כגון שכתובה של זו מרובה משל אחרת
או שבני האשה אחרת מרובים מבניה של זאת
וטוב לאלו שיטלו כתובת אמן ואפילו
הכתובות שוות. ואין כתובת בניו דכרין נגבית
- רע"ב – (י) יתר על חולקיהו דעם אחוהו
– אם תמותי בחיי ואירשך יטלו בניך
כתובתך אחרי מותי כשיבואו לחלוק בנכסי
עם בנים שהיו לי מאשה אחרת. ונפקא

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

אמו נשאר דינר לחלוק וליקח זנכסי אציהן, אצל אס לא הניח האב אלא כשיעור ב' הכתובות או פחות מזה חולקים הנכסים צוה ואין כתובת בנין דכרין נוהגת בהם:

(יא) בְּנֵן נִקְבָּן דִּיהוּיָן לִיכִי מִנְאִי, יְהוּיָן יִתְבֹּן בְּבֵיתִי וּמִתְזַנָּן מִנְכָסֵי עַד דִּיתְנַסְבֹּן לְגַבְרִין, חִיב, שְׁהוּא תְנַאי בֵּית דִּין: רע"ב – (יח) עַד דִּיתַנְסְבֹן – עַד שִׁתְאַרְסוּ. ואם בנרו אע"פ שלא נתארכו אין להם

(יב) אֵת תְּנֵיא יִתְבָּא בְּבֵיתִי וּמִתְזַנָּא מִנְכָסֵי, כָּל יְמֵי מַגְד אֶלְמְנוּתֵיהּ בְּבֵיתִי, חִיב, שְׁהוּא תְנַאי בֵּית דִּין. כָּף הָיָה אֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם בּוֹתְבִין. אֲנָשֵׁי גְלִיל הָיָה בּוֹתְבִין כְּאֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם. אֲנָשֵׁי יְהוּדָה הָיָה בּוֹתְבִין, עַד שְׁיִרְצוּ הַיְוֹדָשִׁים לִיתָן לֵיהּ כְּתָבָתֵיהּ, לְפִיכָף אִם רְצוּ הַיְוֹדָשִׁין, נוֹתְנִין לָהּ כְּתָבָתָהּ וּפּוֹטְרִין אוֹתָהּ: רע"ב – (יג) מִיגַד אֶלְמְנוּתֵיהּ – מִשָּׁךְ אֶלְמְנוּתֵיהּ: אֲנָשֵׁי יְהוּדָה כּוֹתְבִין כו' – ואין הלכה כאנשי יהודה, אלא כל זמן שלא נישאת ושלל הצעה כתובתה צבית דין ניוזנית משל

גמרא – כתובות דף נ' ע"א

א"ר אילעא באושא התקינו המבזבז אל יבזבו יותר מחומש תניא נמי הכי המבזבז אל יבזבו יותר מחומש שמא יצטרך לבריות ומעשה באחד שבקש לבזבו [יותר מחומש] ולא הניח לו חבירו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו חבירו ומנו רבי עקיבא אמר רב נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב מאי קרא וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך והא לא דמי עישורא בתרא לעישורא קמא אמר רב אשי אעשרנו לבתרא כי קמא אמר רב שימי בר אשי ושמועות הללו מתמעטות והולכות וסימנין קטנים כתבו ובזבו אמר רב יצחק באושא התקינו שיהא אדם מתגלגל עם בנו עד שתיים עשרה שנה מכאן ואילך יורד עמו לחייו איני והא אמר רב לרב שמואל בר שילת בעיר מבר שית לא תקביל בר שית קביל וספי ליה כתורא אין ספי ליה כתורא מיהו אינו יורד עמו לחייו עד לאחר שתיים עשרה שנה ואי בעית אימא לא קשיא הא למקרא הא למשנה דאמר אביי אמרה לי אם בר שית למקרא בר עשר למשנה בר תליסר לתעניתא מעת לעת ובתינוקת בת תריסר.

אמר רב קטינא כל המכניס את בנו פחות מבן שש רץ אחריו ואינו מגיעו איכא דאמרי חביריו רצין אחריו ואין מגיעין אותו ותרוייהו איתנהו חליש

חק לישראל – פרשת תצוה יום ג'

וגמיר איבערית אימא הא דכחיש הא דבריא אמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינא האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אשכחיה רב יצחק בר יוסף לר' אבהו דהוה קאי באוכלוסא דאושא אמר ליה מאן מרה דשמעתא דאושא אמר ליה רבי יוסי בר חנינא תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנחא ליה בכיסתיה אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת דרשו רבותינו שביבנה ואמרי לה רבי אליעזר זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים רבי שמואל בר נחמני אמר זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד רב הונא ורב חסדא חד אמר זה הלומד תורה ומלמדה וחד אמר זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאיילן לאחרים וראה בנים לבניך שלום על ישראל אמר רבי יהושע בן לוי כיון שבנים לבניך שלום על ישראל דלא אתי לידי חליצה ויבום רבי שמואל בר נחמני אמר כיון שבנים לבניך שלום על דייני ישראל דלא אתי לאינצויי:

רש"י על הגמרא

עונשים ואין אורח לנו ללמוד ממניקתו של אביי: המכניס את בנו – ללמוד תורה: ר' אחריו – להברותו ולהחיותו: ואין מגיעו – מסוכן הוא למות מרוב חולש: חביריו רצין אחריו – להיות פקחין בתורה כמותו: הא דכחיש – אל יכניסנו שמסוכן הוא פן יחליש וימות: דבריא – יכניסנו לפי שמתפקח: שמכרה בנכסי מלוג – הקרן: הבעל מוליא – דשויהו רבנן כלוקח והוא לוקח ראשון: וצאכלוסא – אסיפת בני אדם: תנא מיניה – דר' יוסי בר חנינא מרה הוא: זה הזן בניו ובנותיו קטנים – שתמיד יום ולילה הן עליו והיא לדיקה שאינו חיוב עליו בהם: הון ועושר צביתו – שאין הממון כלה ואעפ"כ לדיקתו עומדת לעד: זה הלומד תורה ומלמדה – מתקיימת בו הרי הון ועושר צביתו ולדיקתו עומדת לעד על שטרחה ללמד לתלמידים: זה הכותב פו' – הספרים קיימים לו שאינם כלים ולדיקתו עומדת לעד: לאינצויי – מי קרוב וקודם צנחלה:

המצוזז – לעניים: מחומש – שצנכסיו שלח יאטרך לצדקות: עשר אעשרנו – שני עישורין הו להו חומש: והא לא דמי צתרא לקמא – דכי שקלת לקמא פשו להו ט' וכי הדרת מדלית מעשר דידהו לאו כי קמא הוא ואין כאן חומש צנניהם: אעשרנו – מדלח כתיב עשר אעשר לך הכי קאמר אעשרנו כראשון כלומר מעשר שני יהא כראשון: מגלגל עם בנו – אם מסרב מללמוד יגלגל עמו צנחח וצדכרים רכים: יורד עמו לחייו – לרדותו צרלועה וצחוסר לחם: רב שמואל בר שילת – מלמד תינוקות היה: וספי ליה כי תורא – הלעיטתו תורה קשור שאתה מלעיטו ואוצסו מאכל: לתעניתא מעת לעת – להתענות כל היום וחיוכאל לשעות מקודם לכן שנתיים כדאמרין ציומא (דף פז): וצתינוקת – שהיא ממהרת להביא כח שאינה מתשת כח צלימוד תורה ותרתה סרי דקאמר שנת שתיים עשרה גופא קאמר דאי צת שתיים עשרה ויום אחד דאורייתא היא שמציאה שתי שערות וצת

חק לישראל – פרשת תרומה יום ג'

זוהר – תצוה דף קפב' ע"א

רבי יהודה פתח, (ישעיה ב) חָדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ כִּי בְמֶה נְחָשׁב הוּא. הַכֹּא פְקִיד קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ, וְאַזְהִיר לִיה לְאַסְתְּמַרְא מְאִינוּן בְּנֵי נֶשָׁא, דְּסִטוֹ אֲרַחֲיִיהוּ מְאֵרַח טַב לְאַרְח בֵּישׁ, וּמְסַאֲבֵי נַפְשֵׁיהוּ בַּהּ הוּא מְסַאֲבוֹ אַחְרָא:

דְּהָא כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ, עֶבֶד לִיה בְּדִיוֹקְנָא עֲלָאָה, וְנִפְח בֵּיה רוּחָא (נ"א נשמתא) קְדִישָׁא, דְּכָלִּיל בְּתַלְתָּא בְּמֶה דְּאוּקִימְנָא, דְּאִית בֵּיה נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה, וְעִילָא מִכְּלָא נִשְׁמָה, דְּאִיהִי חִילָא עֲלָאָה לְמַנְדַּע, וְלִמְטַר פְּקוּדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְאִי הָהִיא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא אֲעִיל לָהּ בְּפוּלְחָנָא אַחְרָא, הָאִי אִיהוּ מְסַאֲבֵי לָהּ, וְנִפְיָא מִפוּלְחָנָא דְּמְאֲרִיָּה. בְּגִין דְּתַלְתָּא חִילִין אֲלִין, כְּלָהוּ חַד, נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה מִשְׁתַּתְּפִי כְּחַדָּא, וְהוּוּ חַד, וְכָלָא כְּגוֹנוֹנָא דְּרָזָא עֲלָאָה. (על דא נאמר (שם י"ג) הולך את חכמים וגו'):

וְאִי חֲזוּיָן לְהָאִי בַר נֶשׁ, דְּהוּוּ בֵּיה אֲלִין דְּרַגִּין כְּלָהוּ. עַד לֹא קִיִּימָא בְּקִיּוּמִיָּה לְמַנְדַּע מֵאֵן אִיהוּ, בְּמֵאִי אֲתִידַע (דללא) לְקַרְבָּא בַר נֶשׁ בְּחֲדִיָּה, אוֹ לְאַתְמַנְעָא מְנִיָּה. (ס"א בר נש דאית ביה דרגין אלין כלהו וקיימא בקיימיה דא איהו גבר שלים עבדא מהימנא דמאריה ובעי לאשתתפא ביה ולאחברא בהדיה למילף אורחוי מניה. ובמאי אתיידע בר נש למנדע מאן איהו לקרבא בהדיה או לאתמנעא מניה) בְּרוּגְזִיָּה מְמֶשׁ, יָדַע לִיה בַּר נֶשׁ, וַיִּשְׁתְּמוּדַע מֵאֵן אִיהוּ. אִי הָהִיא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא נֶטַר בְּשַׁעְתָּא דְּרוּגְזוֹי, (אתיא עליה) דְּלֹא יַעֲקֹר לָהּ מְאֲתַרְהָא, בְּגִין לְמִשְׁרֵי תַחוּתָהּ הָהוּא אֵל זֶר, דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ כְּדָקָא יְאוּת. דָּא אִיהוּ עֶבֶדָּא דְּמְאֲרִיָּה, דָּא אִיהוּ גְבַר שְׁלִים:

וְאִי הָהוּא בַר נֶשׁ לֹא נְטִיר לָהּ, וְאִיהוּ עֶקֶר קְדוּשָׁה דָּא עֲלָאָה מְאֲתַרְהָא, לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרִיָּה סְטְרָא אַחְרָא. וְדָאִי דָּא אִיהוּ בַר נֶשׁ דְּמִרִיד בְּמְאֲרִיָּה, וְאֲסִיר לְקַרְבָּא בְּחֲדִיָּה וְלֹאֲתַחְבְּרָא עִמֶּיהָ, וְדָא אִיהוּ (איוב יח) טִרְף נֶפֶשׁוֹ בְּאָפוֹ. אִיהוּ טְרִיף וְעֶקֶר נֶפֶשִׁיָּה, בְּגִין רוּגְזִיָּה, וְאֲשְׁרֵי בְּגוּיָּה אֵל זֶר. וְעַל דָּא כְּתִיב חָדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ, דְּהָהִיא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא טְרִיף לָהּ, וְסַאֲבֵי לָהּ, בְּגִין אָפוֹ. אֲשֶׁר נִשְׁמָה (דף קפ"ב ע"ב) אַחֲלַף בְּאָפוֹ. כִּי בְמֶה נְחָשׁב הוּא. כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת אַתְחַשְׁבִּיב הָהוּא בַר נֶשׁ:

וּמֵאֵן דְּאַתְחַבְּרַ עִמֶּיהָ, וּמֵאֵן דְּאַשְׁתַּעֲי (ס"א משתתף) בְּחֲדִיָּה, כְּמֵאֵן דְּאַתְחַבְּרַ בְּכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת מְמֶשׁ. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת מְמֶשׁ שְׂאֲרֵי בְּגוּיָּה. וְלֹא עוֹד, אֲלָא דְּעֶקֶר קְדוּשָׁה עֲלָאָה מְאֲתַרְהָא, וְשְׂאֲרֵי בְּאַתְרִיָּה כּוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת אֵל זֶר. מַה אֵל זֶר כְּתִיב בֵּיה (ויקרא יט) אֵל תִּפְנּוּ אֵל הָאֲלִילִים, כְּגוֹנוֹנָא דָּא, אֲסִיר לְאַסְתְּפֵלָא בְּאַנְפוּי:

וְאִי תִימָא הָא רוּגְזָא דְּרַבְנָן. רוּגְזָא דְּרַבְנָן טַב אִיהוּ לְכָל סְטְרִין, דְּהָא תְּנִינָן דְּאוּרִיָּתָא אֲשָׁא אִיהִי, וְאוּרִיָּתָא קָא מְרַתְחָא לִיה, דְּכְתִיב, (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דִּבַּרְתִּי כְּאֵשׁ נֹאֵם יי:

חק לישראל – פרשת תרומה יום ג'

הלכה – הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ג'

(יא) היתה צואה בגומא עומד בסנדלו על הגומא וקורא והוא שלא יהיה סנדלו נוגע בה היתה כנגדו צואה מעוטה ביותר כמו טיפה רוקק עליה רוק עבה עד שתתכסה וקורא היתה נטישת צואה על בשרו או ידיו מטונפות מבית הכסא ולא היה להן ריח רע כלל מפני קוטנן או יבשותן מותר לקרות לפי שאין להן ריח רע אבל אם היתה במקומה אף ע"פ שאינה נראית כשהוא עומד הואיל ונראית כשהוא יושב אסור לקרות עד שיקנח יפה יפה מפני שהצואה לחה היא ויש לה ריח רע וכמה גאונים הורו שאסור לו לקרות אם היו ידיו מטונפות וכך ראוי לעשות:

(יב) ריח רע שיש לו עיקר מרחיק ד' אמות וקורא אם פסק הריח ואם לא פסק הריח מרחיק עד מקום שפסק הריח ושאיין לו עיקר כגון מי שיעא ממנו רוח מלמטה מרחיק עד מקום שתכלה הריח וקורא גרף של רעי ועביט של מימי רגלים אסור לקרות קריאת שמע כנגדן ואע"פ שאין בהן כלום ואין להם ריח רע מפני שהם כבית הכסא:

לע"נ

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה
בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.